

Fantasia

Miquel Bulnes

Het mooie van de microbiologie is dat zij in mensen zo'n enorme verbeeldingskracht losmaakt. Allereerst uiteraard in fictie. Je hebt virussen die de mensheid dreigen uit te roeien (Twelve monkeys, Outbreak) en een paar dozijn films waarin een virus ons maakt tot hersenetende zombies (I am Legend, 28 days later, 28 weeks later, Resident evil 1 t/m 17, Survival of the Dead...) Het tegenovergestelde vinden we ook. In het boek "War of the Worlds" van H.G. Wells worden we juist gered door virussen: een buitenaardse invasie komt tot staan als de aliens massaal bezwijken aan verkoudheid. War of the Worlds inspireerde vervolgens stripscenarist Alan Moore tot een hedendaagse versie waarin het Engelse leger de aliens (en meteen half Londen) uitroeit met een geconstrueerd hybride van vleesetende streptococci en anthrax.

Buiten de officieel als fictie aangemerkte kanalen wordt er microbiologisch echter ook lustig op los gefantaseerd. Het jaar van de grote fantasia was 2009: we hadden de alom aanwezige muterende Mexicaanse supergriep; we hadden de Q-koorts bacterie die volgens onze nationale infectiebestrijders ook al gemuteerd was; in de zomer kwam het blad Science met een artikel over xenotropic murine leukemia virus-related virus (XMRV) dat zogenaamd chronisch vermoeidheidssyndroom zou veroorzaken; en in december beleefde het New England Journal of Medicine een dieptepunt met een artikel over een HIV-vaccin dat vooral (en alleen) werkt in combinatie met heftige statistische trucs.

2010 begon veel beter, met het terugtrekken van dr Wakefields frauduleuze "mazelen vaccinatie veroorzaakt autisme" artikel door The Lancet. Twaalf jaar te laat weliswaar en nadat meerdere ongevaccineerde Britse kinderen permanent invalide waren geraakt of zelfs waren gestorven door mazelen-infecties, maar toch. Los van de enorme stroom totaal nuttelose publicaties over de Mexicaanse griep (die als een soort spam de infectieziekten-tijdschriften teisterden), leek 2010 op microbiologisch gebied een betrekkelijk fantasieloos jaar te gaan worden. Op de valreep echter, brachten Science en de NASA samen een bericht naar buiten over een buitenaardse bacterie uit een Californische stinkpoel, een bacterie die

zonder fosfor zou kunnen leven. Met veel mediageweld werd het bericht de wereld ingeblazen, maar bijna meteen bleek het onderzoek aan alle kanten te rommelen. Het klonk te mooi om waar te zijn, dus dat was het ook.

Waarom publiceren vooraanstaande bladen artikelen waarvan je op je klompen kunt aanvoelen dat ze leuk bedacht zijn, maar verder onzin? Twee woorden: impact factor. Het artikel over XMRV (oktober 2009) is al 77 maal geciteerd, het HIV-artikel (december 2009) 154 maal, en het frauduleuze en ronduit dodelijke stuk over de autisme-inducerende mazelen-vaccinaties inmiddels 648 keer; zonder uitzondering een behoorlijk stuk vaker dan er gemiddeld naar de bladen in kwestie wordt verwezen. Veel citaties kwamen van onderzoekers die het oneens waren met de artikelen. Vreemd genoeg tellen ook deze mee voor de impact factor, terwijl je ze er in feite juist vanaf zou moeten trekken. Mocht Thomson Reuters, de beheerder van de impact factors, ooit overgaan tot het aftrekken van punten, dan is het ook snel afgelopen met dit soort onzin in toptijdschriften.

Laten we hopen dat dat nooit gebeurt, immers: waar zouden we toekomstige filmscripts nog op moeten baseren?